

Prokosz

KRONIKA POLSKA

Armoryka

Prokosz

KRONIKA POLSKA

Armoryka
Sandomierz 2015

Seria: BIBLIOTEKA TRADYCJI SŁOWIAŃSKIEJ Nr 33

Redaktor serii: Andrzej Sarwa

Projekt okładki: Juliusz Susak

Copyright © 2015 by Wydawnictwo „Armoryka”

Wydawnictwo ARMORYKA

ul. Krucza 16

27-600 Sandomierz

tel 15 833 21 41

e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl

<http://www.armoryka.pl/>

ISBN 978-83-8064-121-1

KRONIKA POLSKA

PRZEZ

PROKOSZA.

W WIEKU X NĄPISANA.

Z dodatkami z kroniki Kagnimira, pisarza wieku
XI, i z przypisami krytycznemi komentatora
wieku XVIII.

PIERWSZY RAZ WYDRUKOWANA
Z RĘKOPISMA NOWO WYNALEZIONEGO.

W WARSZAWIE

NAKŁADEM I DRUKIEM N. GLÜCKSBERGA
KSIĘGARZA I TYPOGRAFA KRÓLEWSKIEGO UNIwersYTETU
I Liceum WOLYNSKIEGO.

1825.

Wolno drukować.

Warszawa d. 13. Stycznia 1825.

J. K. SZANIAWSKI R. S. D. J. W. P.

PRZEDMOWA WYDAWCY.

Niektóre odkrycia wslawiają wynalazców, niektóre wynalazcy imieniem swoim zaszczycają. Rękopism którego część drukiem ogłaszamy nie jest niegodnym nazwiska wynalazcy swojego, Męża równie orężem iak i piórem znamienitego (a).

I. Rękopism więc MORAWSKIEGO składa się z trzech poszytów na odmiennym papierze, nie iedną ręką zapisanych, i różne fragmenta obeymuiący iakoto: Kronikę Polską naydawnieyszą: Rozpra-

(a) JW Franciszek Morawski General Brygady wynalazł ten rękopism w Lublinie w kramie żydowskim, przeznaczony na obwiianie drobnych towarów któren wykupiwszy, w Bibliotece Towarzystwa Królewsko-Warszawskiego Przyjaciół Nauk złożył.

wę o Statystyce; i pamiętne rzeczy w Polsce, czyli roczniki.

Pierwszy poszyt cały, przedmiotem iest niniejszey edycyi, z drugiego wiadomość tylko o dawnych Pisarzach Polskich i dziełach ich wyieliśmy; gdyż wreszcie rozprawa ta do Historji nie należąca, i trzeci poszyt iako mniej ważne zaniechaliśmy.

II. Napis pierwszego poszytu następujący:

XIĘGA I CHRONOLOGICZNE HISTORYCZNE I GEOGRAFICZNE OPISANIE KRÓLESTWA POLSKIEGO OBEYMUIĄCA.

«Argument: w tey Xiędze opisuie się:
 » 1. starodawne narody na mieyscu te-
 » raźniejszey Polski i ogranicznych kra-
 » iów mieszkaiące. 2. Początki procede-
 » ry i różne rewolucye Królestwa Pol-
 » skiego. 3. Prowincye niegdyś albo te-
 » raz do Polski należące. 4. Podzielenie
 » Polski geograficzne na Prowincye poli-
 » tyczne, to iest Woiewództwa Ziemie i

» Powiaty i t. d. i na laski Marszałkow-
skie. »

Nie ma śladu Xiąg następujących: niewiadomo także czyli napis XIĘGA I. ma znaczyć Xięga pierwsza, czyli Xięga jedna?

III. Xięga ta przez niewiedomego nam komentatora na początku wieku XVIII. napisana, (b) składa się z wypisów słownych, lub w treści tylko, z dawnych kronik Prokosza i Kagnimira; z Fragmentu dzieiów Mieczysława I. przypisanymi krytycznemi komentatora objaśnionych, tudzież z ułamku roczników niewiedomego autora. Lecz dzieła te nie całe w tymże rękopiśmie, wydarto albowiem w Rozdziale III cztery §fy początkowe: w rozdziale IV §fie szóstym kilkanaście wierszy niedopisane; tamże w §fie czternastym dwie strony (pół-arkusza) białe zostawione, na których dzieie Wroćsława Xiążęcia miały być dopisane: we fragmencie dzieiów Mie-

(b) Patrz przypisy komentatora (8) §. IV. tudzież (69)

czysława I. czternaście Słów pierwszych wydarte: także końca roczników brakuje.

Ponieważ komentator wcielił wyjątki z kroniki Prokosza i Kagnimira w przypisy własne, przeto takowe dla jasności i porządku rozbrakowawszy w niniejszém wydaniu wyłączyliśmy; to jest pierwsze iako text, drugie iako przypisy wydrukowane; lecz trudno było wykonać ten podział tak ściśle żeby miejscami text w komentarzach nie został, albo nawzajem wyrazy Kommentatora w text się niezamieszaly.

Rozdziały Kommentatora zachowane; podział na Sffy odrzucony; albowiem częstokroć nieprzyzwoicie położone zamieszanie w dziele sprawują. Wreszcie przypiski Wydawcy znakami (*) i literami *cursivo*, od przypisów Kommentatora rozróznione.

IV. Nazwisko i Stan Kommentatora niewiadome; z niektórych jednakże śladów domyslać się można iakoby było dzieło dwóch uczonych mężów. Pierwszy w wieku XVI wytłómaczył Prokosza i Kagni-

mira i niektórymi przypisami objaśnił. Drugi w Wieku XVIII. tamtego dzieło przepisał, przekształcił, i obszernemi przypisami pomnożył (c).

(c) Powodem tego mniemania jest §. V. przypisan komentatora (8) gdzie Króla Stefana jako panującego wspomniano; i lata existencyi Królestwa Polskiego, tudzież liczbę Xiążąt i Królów, w tym przeciągu lat panujących, do czasu tego Króla przystosowano. Niektóre także wyrazy Polskie zastarzałe w wieku XVIII. nieużywane, jako to Wiczko z Chadluba zamiast Wincenty Kadlubek, Maczko z Opatowa zamiast Mateusz Cholewa.

Nie za dowód takowego domysłu, (bo znamy jego niedostateczność) ale jako okoliczność mającą z nim nieścisłą styczność przytoczymy jedno wspomnienie Żaluskiego Biskupa Kiiowskiego w tych słowach.

« Ponieważ-Historya ta (Nacorsi Wamisii) do roku tylko 700 doprowadzona była, przeto Zborowski dociągnął ją z kroniki *Janocii Majolani* do Mieczysława, a od tegoż z różnych autorów do Króla Henryka, i z Łacińskiego na Polski język przetłómaczył »

« Po śmierci Samuela Zborowskiego Rękopism jego dostał się snadź Dawidowi Zborowskiemu; albowiem w R. 1680 darował go Adamowi Chojnackiemu, którego przeczytawszy go bardzo pochwałił ».

O Autorach zaś dawnych Kronik w texcie położonych następującą mamy w samymże R. P. MORAWSK: wiadomość.

Prokosz (którego też Kommentator *Procosius* nazywa) żył za czasów Mieczysława I. iako twierdzi tenże Kommentator, (cc) a kronikę jego we wstępie pomiędzy Historykami o Sarmatach piszącemi wymienia.

W przypisie 1. Fragmentu Dzieiów Mieczysława I. (d) czytamy że Prochorus pierwszy Arcybiskup Krakowski zmarły

« Poźniéy Alexander Tęczyński, a potém Wielebny
 « Oyciec Alexander Suchodolski Dominikanin, dał
 « przepisać pierwszą część, którą mu Albert Ciechanowski Professor Akademii Krakowskiéy w R. 1682
 « darował: drugą zaś część w pół roku, trzecią
 « w rok późniéy w Krakowie w karczmie przedane
 « odzyskał.»

« Lecz Autograf Mikołaiowi Ważyńskiemu poży-
 « czył, którego gdy zwrócić nie chciał, zaniósł prze-
 « ciwko niemu protestacyą Suchodolski w Grodzie
 « Chelmskim R. 1701 dnia 21.: Poczym gdy Wa-
 « żyński w krótcie umarł Autograf zaginał, ta ko-
 « pia została» *Programina Literarium* pag. 28.

(cc) Patrz w Kronice stro: 156.

(d) Patrz niżej na stronie 227.

R. 986 sławnym był Historykiem pod imieniem Prokosza.

W wiadomości Bibliograficznej o dawnych Pisarzach Polskich (e) drugie miejsce trzyma Prokosz. Jeżeli w tey rok śmierci Prokosza niezgadza się z podaniem poprzedzającym (co może być także omyłką kopisty) wszelako wszystkie te świadectwa zgadzają się że żył i umarł w Wieku X.

O Kagnimirze znajdzie Czytelnik wiadomość w Bibliografii w Artykule czwartym (f) którego *Chronicon polonorum* wymienia Komentator we wstępie swoim; lecz więcej używał innego dzieła tego Autora, to jest Xięgi *de antiquis Poloniae familiis*.

V. Po Rozdziale VI. kroniki Prokosza następuje Fragment Dzieiów Mieczysława I. to jest trzy ostatnie Sfy z Siedemnastu liczbowanych. Z niektórych miejsc w przypisach Komentatora domyślać się można że miał całe to dzieło, i że na-

(e) Na stronie 250.

(f) Na stronie 252.

wet przekształcił ie na Siódmy Rozdział swéy Xięgi.

Tamże w przypisach cytuję Kommentator z Prokosza okoliczności których nie mógł pisać Autor wieku X: na przykład:

« Według Prokosza (g) wszyscy ci Biskupi i *onych następcy* byli Zakonu Benedyktyńskiego, który na ow czas między *innemi* naywięcey w kościele Bożym kwitnął » oczewiście nie mógł Prokosz wymieniać Biskupów następców swoich, i innych współczesnych sobie Biskupów, ani o innych zakonach które w Wiek X nie exystowały wspominać.

« Według Prokosza (h) na postanowienie pomienionych Biskupów, i na rozdzielenie Polski na Dyecezye przysłany był od Jana XIII Papieża *Nuntius Apostolicus* nieiaki Idzi Kardynał S. Kościoła Rzymskiego Tuskulański Biskup. » Ten Kardynał podług Dzieiów kościelnych Baroniusza kwitnął w pierwszej po-

(g) Na stronie 232.

(h) Na stronie 233.

lowie wieku XII; a w Polsce był za panowania Bolesława III, i za czasu Radogosta Biskupa Krakowskiego, iako dowodzi Przywilej iego wypisany w Historji Tyniêckiej Szczygielskiego, i Przywilej Eugeniusza III Papieža R. 1148 *in vitiſ Episcoporum Vladislaviensium*.

VI. Na końcu téy Xięgi znajduie się wyjątek z Rocznikow nieznaionego Autora, któren snadź Kommentator na dopełnienie przypisów swoich przeznaczył; iako się domyſłać można z noty na boku tąż samą ręką dopisaney. « Te dwa Roki « całe należą do rewolucyi pod panowaniem Xiążęcia Ziemiomyſła aby one wpi- « sać, ponieważ że tu są wpisane omył- « ką się stało. »

VII. W drugim poſzycie R. P. MORAWSK: znajduie się Rozprawa o Statystyce iakoſmy wyżej w §. I. powiedzieli: zdanie ona się być wstępem do innego dzieła, czyli Xięgi iako sam Autor parę razy przy końcu wspomina. Ponieważ niema związku z Historją, opuszczamy ją wybrawszy z niey wiadomość o da-

wnych Pisarzach Polskich i ich dziełach, którą iako bardzo ważną w Historji Literatury Narodowej w niniejszej Edycji na Stronie 247 umieszczamy.

VIII. Marcin Gallus, Kadłubek, Dziezwa, Baszko, i Długosz nie wspominają Prokosza ani Kagnimira, i zdaie się iakoby ich wcale nie znali; albowiem wiele rzeczy (lubo mniej więcej na wiarę zasługujących) znajdujemy w Prokoszu i Kagnimirze, których późniejsi niewzmiankują, chociaż także baiecznemi powieściami nie gardzili: niektóre okoliczności odmiennie piszą iako ie w innych snadź Autorach wyczytali.

Pominąwszy bezimiennego Polaka (Marcinem Gallem rzonego) któremu iednego tylko króla przedsiębiorącemu pisać Historją, wypadalo poniekąd opuścić początki Królestwa Polskiego, i skrócić Dzieie Przódków Bohatyrą swojego; Kadłubek nie zasiągnął dawniejszych przed Krakusem czasów: nie dla tego mniemam żeby powieściami temi iako baiecznemi pogardzał i odrzucał, ale z niewiadomości któ-

ra szczerze wyznaie. Od Krakusa aż do Popiela II zgadza się lubo nie we wszystkim z kroniką Prokosza, lecz od Piasta do Bolesława I. imiona tylko następców jego wymienił. Dzierżwa skrócił Historią Kadłubka; Baszko ją rozszerzył i pociągnął: tamten od Wandalów ten od Lechitów wywodzi Polaków. Długosz obadwa te wywody przyjąwszy zaczyna dzieło Narodowe od Krakusa, i zgodnie z Kadłubkiem do zgonu Ziemomysła prowadzi.

Czytelnik chcący sprawdzić te stosunki w dziełach tych Autorów w oyczystym języku, znajdzie je w tłumaczeniach, lecz że Historii Długosza ułamek tylko Pierwszej Księgi (do zgonu Popiela II) jest wytłomaczony, przeto tłumaczenie reszty tejże pierwszej Księgi przy nłniejszym wydaniu dołączamy (i).

Połączył tu Długosz dwie relacye o Piastach nieco odmienne, z których druga nawiasem wtrącona w pierwszą. Nie wątpię

(i) Str. 268.

że w Autografie Historji Długosza znajdował się nawias, (albo krzyżyk, gwiazdka, rączka lub iaki inny znak w dawnych rękopismach porządnie pisanych używane) odznaczający ten Ustęp, którego znak przepisywacze opuściwszy, Ustęp z tekstem zmieszali; oczewiście albowiem Ustęp ten przecina ośnowę tekstu: co lubo nie trudno postrzedz, wszelako dla wystawienia tego postrzeżenia widoczniey, wyłączyliśmy go z tekstu, i w niniejszém wydaniu obok przyłożony.

Samo nawet zakończenie wyłączonego Ustępu usprawiedliwia takowy domysł, gdzie dodano: *actum autem id scribunt Polonorum Historio-graphi (Anno gratiæ Noningentesimo quarto) quo tempore prae-fuit Ecclesiae Catholicae Agapitus Papa secundus, qui sedit annis octo et diebus sex*: ponieważ ten Papież współczesnym był Ziemiomyśla prawnuka Piastowego, przeto miejsce to czytam *actum autem id (A. G. 904.) scribunt Polonorum Historiographi tempore quo prae-fuit Ecclesiae*

Catholicae Agapitus II. etc. i w tym rozumieniu miejsce to wytłomaczone (k).

Obie te relacje oczyściliśmy z Amplifikacyi któremi są wymownie przyozdobione, iednakże takowe wyłączenia, w swoich miejscach iako przypiski pod osnową Historyczną podłożone.

(k) Str 279.

IMIONA

XIĄŻĄT I KROLOW

WSPOMNIANYCH W TĘM DZIELE.

SARMATA Syn Helissy I. wnuk Jawana: patrz na stronie 13.

KODAN Syn Sarmaty kt6ren miasto Gdańsk założył: Str. 38.

LECH Syn Helissy II. wnuk Sarmaty: patrz na stronie 14 i 19. osiadł w tych stronach Roku Swiata 2032. Str. 19 (*) i 27 panował lat pięćdziesiąt, umarł R. S. 2082. Str. 31. Szabla Lecha Wielkiego wspomniana na Str. 150.

FILAR albo Filan Syn Lecha, panował lat trzydzieści. umarł R. S. 2112. str. 33.

CAR wybudował miasto Carodom. Str 53.

LISSOTA od którego g6ra Lassotyń nazwana, str. 58. potomkowie Lecha panowali do Roku Swiata 2282. Str. 19 i 33.

SZCZYR Syn Herkulesa wnuk Ozyrysa; Str. 33: 82: i 110: zaczął panować R. S. 2279. Str. 33 założył miasto Szczecin nad morzem Sarmackim. Str: 108.

(*) W Kronice na stronie 19. liczba roku mylnie położona.

WANDAL albo Wiendal syn Alana II. panował R. S. 2489. Str. 54 70 i 110. Rzeka Wandalus od jego imienia nazwana. Str. 70.

LISTYG albo Liś któren z Alexandrem W. woiował. Str. 79. i 83. 85. 101.

POLAK albo Polach przybył do Polski z Illiryku R. S. 3530. Str. 50, 14, i 16 umarł R. S. 3573, Str. 35. Berło i Czapka Polaka wspomniane na Str. 76. 92. 150. Bracia jego sześciu str. 256 Czech str. 28 i 99. Mazur Str. 256.

LISZ wnuk Polaka. Str: 80.

POSNAN wnuk Polaka Str. 86.

SANDOMIR miasta tego nazwiska założyli. Str. 59.

LUBLIN i **LUBUSZ** miasta tego nazwiska założyli. Str. 59. i 101.

LECH któren z Juliuszem Cesarzem woiował: brat Boiema i Russa Str. 28. Str. 101. 105.

WISLAW panował po Narodzeniu Chrystusa R. 35. do R. 91. Str. 103. Rzeka Wandalus nazwana Wisłą od jego imienia. Str. 70.

WITOSLAW panował do R. P. 127. Str. 103.

HALDWIRYK. Str. 33 i 34 mówił o nim coś więcej Autor wyżej w s'fach wydartych.

WYSZOMIR albo Wyzymier zaczął panować R. P. 292. Str. 34. panował lat czterdzieści ośm. Str. 34 i 40.

- MIECZYSLAW** panował lat czterdzieści dziewięć,
umarł R. P. 388. Str. 41. i 103.
- RADGOSZCZ** ustąpił Bratu R. P. 394. Str. 41.
- WITKON** albo Witosław Str. 41. potomkowie Po-
laka panowali lat siedmset sześćdzie-
siąt siedm. Str. 35.
- XII Woiewodów** pierwszych. Str. 42. rządili lat
trzydzieści pięć. Str. 48.
- KROK I.** ieden z dwónastu Woiewodów Str. 52.
obraný królem R. P. 694. Str. 50.
- KROK II.** nastąpił R. P. 728. zabity w piątym ro-
ku panowania. Str. 60.
- LECH II** nastąpił R. P. 735. panował lat dwa ,
wygnany. Str. 62.
- WENDA** obrana R. 735. Str. 64. utopiła się R.
740. Str. 69.
- XII Woiewodów** powtóre obrani R. P. 740. rzą-
dzili lat dwadzieścia. Str. 73 (*).
- LESZEK I.** albo Przemysław, ieden z dwunastu
Woiewodów. Str. 76. obiał rządy R.
P. 760. Str. 87. umarł R. P. 780 Str. 88,
- LESZEK II.** panował cztery godziny. Str. 90.
- LESZEK III** Herbu gryf czyli też Jastrzębiec. Str. 94.
obraný R. P. 780. Str. 96. umarł R.
P. 800. Str. 98.
- LESZEK IV** nastąpił R. P. 800. Str. 99. umarł
R. P. 824. Str. 111.

(*) Na teyże karcie liczba R. P. 740. opuszczone
w druku.

- POMPIL I.** albo Popiel obrany R. P. 815. Str. 112
umarł R. 830. Str. 136.
- POMPIL II.** nastąpił R. P. 830. Str. 117. zażarty
od myszy R. P. 840. Str. 132.
- BEZKROLEWIE** trwało lat dwa. Str. 136.
- PIAST:** Herbu kroy. Str. 141 i 152 Syn koszyska
Str. 152. brat Rolisława Str. 162.
obraný królem R. P. 842. Str. 150.
- ZIEMOWIDZ** nastąpił po Oycu R. P. 862. Str. 163.
- WROCISŁAW** nastąpił R. 892 Str. 195.
- LESZEK V.** nastąpił po bracie R. P. 896. Str. 195.
- ZIEMIOMYSŁ** nastąpił R. P. 921. Str. 214. umarł
R. P. 957. Str. 285.
-

KRONIKA SŁOWIAŃSKO SARMACKA PROKOSZA.

R O Z D Z I A Ł I.

*Starodawne narody na miejscu ter-
źniejszy Polki kiedyś mieszkające.*

WSTĘP KOMMENTATORA.

PRZECZYTAWSZY Historyków wszystkich którzy cokolwiek napisali o Starodawnych Sarmatach, imiona ich tylko i xięgi ale nie narody od nich opisane w tym Rozdziale położę dla tych którzy będą chcieli tych Historyków in fonte czytać.

O Starodawnych Sarmatach pisali:
Pomponius Mela za panowania Augusta i Ti-

beriusza Historyk. Lib. I. de situ orbis Cap. 3. et 4.

Ptolomeus za Antonina Pius nazwanego : Geographiæ Cap. V. pag; 51.

Plinius L. IV. Hist. Natural; Cap. 24. et 13.

Philippus Cluverius L. III. German : antiq : Cap. 24. 44. 46. pag. 19. et sequ.

Cornelius Tacitus de moribus German; Cap. 11. et a Cap. 42 usque ad finem Libri.

Strabo L: VII. Geogr:

Joannes Micrelus in Chronico Pomeran: L. I. per totum.

Albertus Crantinus L. I. Vandalie Cap. 6.

Stanislaus Sarnicki in Annalibus Polon ;

Methodius Martir producens Epistolam ad Constantinum Imperatorem a Vandalis scriptam.

Franciscus Irenicius Exegeseos Germanie L. I. Cap. 33.

Paulus Diaconus L. I. de gestis Longobardorum Cap. I.

Hugo Grotius in Hist. Goth. et Vandal. pag. 574. et in sequ; et in Prolegom; ad eandem Hist. pag. 75.

Jornandes de rebus Gethicis Cap. 2. pag. 1055.

Marcus Velserus in Tabula bibliotheca Peuthingerorum a se edita.

Procopius L. I. de bello Vandal: Cap. 3. pag. 153, idem L. IX. Hist. Goth. non longe a principio.

(Joannes Archiepiscopus Gnesnensis, Mathæus Episcopus Cracoviensis, apud Vincentium Kadłubkonem L. I. Chronic: Polonicorum.

I owszem dawnieysi ieszcze nad niego iako to: Prokosius Benedictinus Monachus Lib. I. Chronicon Slavo-Sarmaticum.

Kagnimirus de Gora Comes L. I. Chronicon Polonorum.

Goranus L. I. Slavo - Lechitarum.

Nyczko Płocki Kanonik L. I. Chronicon Inclytæ Masovitarum gentis.

Thomko z Mokrska Wrocławski Biskup. L. I. Chronicon Slesitarum.

Janusius Gnieźnieński Archidyakon L. I. Chronicon gentis Poloniæ):

Albinus. Tit. VI. pag. 70 et sequ: Idem Tit. VIII. pag. 54.

Aemonius L. IV. de gest: Francor: Cap: 9. in corpore Hist. Fran; pag. 360. et sequ. idem pag. 369.

Adamus Bremensis L. I. Historiæ Eccles: Cap. 10. et 63. et sequ.

Helmoldus L. I. Chro: Slavici Cap. 2.

Henricus Bangertus in notis ad Helmoldum L. I. de ortu et rebus gestis Polonorum.

Melchior Goldastus L. I. de rebus Bohemiæ Cap 9.

Bohuslaus Balbinus in Epitome rerum Bohem: L. I. Cap. 10. pag. 68. et sequ.

Joachimus Pastorius de originibus Sarmaticis.

Niechając Rozdziału tego niezwyčajnymi i trudnemi Sarmackich Narodów zatrudnić imionami, i wielu o nich powieści za bayki z poważnemi Historykami poczytując, to tylko z pomienionych Historyków namienię co może służyć do odpowiedzi na te dwoyne pytania: Co NA TYM MIEYSCU BYŁO? albo KTÓRE TU NARODY MIESZKAŁY? gdzie teraz Polska stoi.

Uważając owe słowa które pisze Clemens Janitius o LECHU in carmine Elog, de vitis et successionibus singulorum Principum Regumque Polon. in Corpore Hist. Pól. pag. 398.

Quæ modo Sarmatia est quondam deserta fuerunt
Invia post magnas Deucalionis aquas.

Odpowiedam na to pytanie Co przed tym było na mieyscu terazniejszey Polski? że były pustynie lasami narosłe, na iakie trafił IŁCZĄ pierwszy monarcha narodu Polskiego, gdy przyszedł na mieysce dzisieysze Gniezna, miasta tak nazwanego od Orlich gniazd które tam był znalazł na skałach i drzewach, iako o tym zgodnie świadczą Historycy kroniki Polskiéy.

Między temi pustyniami na różnych mieyscach różne były Sarmackie osiadły Narody, z których niektóre tylko dla odpowiedzi na dwoyne pytania nim namienię, pierwéy opiszę co to iest Sarmacya.

KRONIKA PROKOSZA.

SARMATAE u Łacinników, Sauromatae u Greków, nazwani od greckiego słowa *Sauroma* iakoby iaszczurce oczy mający, dla dzikości tych narodów które się samemi wojnami zabawiały.

Od Sarmatów nazwana Sarmacya: od niemieckiego Państwa i Wisły rzeki aż do Hirkanii rozciągniona.

Dwie są Sarmacye iedna Europeyska druga Azyatycka, rzeką Tanais rzeczona przedzielone. Europeyska Sarmacya na zachodzie, Azyatycka na wschodzie. Europeyska ma od północy część oceanu (który się dla tego zowie *Sarmaticus oceanus*) od zachodu część Niemieckiego państwa i Wisłę rzekę, od południa Jazyków albo Jadźwigów, od wschodu Sarmacyą Azyatycką i Tanaim rzekę. Do Eu-

ropeyskiéy Sarmacyi należą Polskie królestwo, do Azyatyckiéy Tatarzy. *Carblus Stephanus in Dictionario Historico et Geographico pag. 1771* (*).

(1) Jako wsie przy źródłach (dla czego u Łacinników wsie nazwane *Pagiod*

(*). *Dzieło to wspomina Bayle. w Dykeyonarzu Historyczno-krytycznym w tych słowach: « Stephanus czyli Etienne Byzancki grammatyk wsku V. czyli VI. pisał Dykeyonarz z którego «liche tylko skrócenie Hermolausa Grammatyka «znayduie się.»*

Dykeyonarz ten uznany za stracony mógł mieć Prokosz, ile że nawet (mówi niżej Bayle), Scalliger namienia iakoby w Wieku iego znaydować się miał.

Czyli Hermolaus był Chrześcianinem niezgadzią się uczeni, taż sama wątpliwość może być o Stefanie, któren w niniejszym wywodzie nazwiska Sarmacyi, nie wspomina i nie zna wyvodu Pisarzy chrześciańskich od Noego.

(przypis Edytora)

(1) W Europeyskiéy Sarmacyi na mieyscu dzisiejszéy Polski mieszkały przedtym te narody iako pisze Prokosius L. I. Kagnimirus L. I. Goranus, Nyczko, Stanislaus Sarnicki *de situ et ambitu veteris Sarmatiae ad initium Libri.*

greckiego słowa *Pigon* to jest źródło) tak miasta i narody fundowały się przy rzekach od których się też nazywały. Tak:

I. Od rzeki Wandału (Wisły przed tym tak zwanej) nazywali się Wandali albo Wendy.

II. Od tejże rzeki przezwaney potym wiśla, nazywali się Wisłowie albo zniemiecka Wilsy.

III. Gothy Guthones to jest Gethæ, od Gutalu przedtym a teraz Odry rzeki gdzie dziś leży Gdańsk i Bydgoszcza, imionami swemi mieszkanie Gotów znaczące miasta.

IV. Waryni od Warty rzeki koło Poznania.

Mniemam że pierwszy Prokosiusz jako naydawniejszy dzieiopis wybrał tę wiadomość z Dykeyonarza Stefana, z powodu że nazwiska narodów po większey części są Greckie i od okoliczności miejscowych naciągane, podług zwyczaju Stefana o którym mówi Bayle: il marquoit les noms adjectifs qui derivoient du nom substantif des lieux qui servoient à designer les habitans de ces lieux.

(przyp. Elyt).

- V. Awaryni od Narwy rzeki przy której pod Warszawą mieszkali.
- VI. Wisłogoty lub Wyszłogoty, o których powie Ptolomeusz i nasi starsi starodawni Dzieiopisowie że przy Bałtyckim morzu tam gdzie Wisła wpada in sinu Codano bursztyn zbierali.
- VII. Peucyni gdzie teraz leży Smoleńsk i Połock i gdzie też jest dosyć sosnowych lasów, *peuci* albowiem u Greków sosnę znaczy. Według innych historyków tam gdzie teraz Pokucie.
- VIII. Bastarnæ gdzie teraz Podgórze przy granicach Siedmiogrodzkich.
- IX. Quadi gdzie teraz Piotrków: według Prokosza Szląsko.
- X. Sydonii według Ptolomeusza gdzie teraz Szydłów i Szydłowiec.
- XI. Sendones albo Sidones gdzie teraz Sandomierz nad rzeką Wisłą według Prokosza i innych.
- XII. Bury gdzie teraz Warta miasteczko.
- XIII. Bugii gdzie teraz Pomorzanie i Kaszuby: albo też według Prokosza i

Kagnimira kędy Bug rzeka wpada do Wisły.

XIV. Scyry gdzie teraz Scyrzec za Krakowem.

XV. Hirry gdzie teraz Kniawy.

XVI. Heruli przy Dunaiu rzece, którzy najpierwsi z tych narodów wiarę Chrześciańską przyieli.

XVII. Gepides, tak od tępego dowcipu i gnusności nazwani gdzie teraz Spisz.

XVIII. Biessy gdzie teraz Biesciady góry.

XIX. Dideotae gdzie teraz Dukla miasteczko w Podgórzu.

XX. Bicon gdzie teraz Biecz miasteczko tamże na Podgórzu.

XXI. Jazyges tak nazwani od iarzma czyli od pary wołów na których im dosyć było do uprawy roli: albo według Prokosza od ięzyka i wielomówstwa iakobyto ięzyczni. Mieszkali tam gdzie teraz Podlasie.

XXII. Ascaules gdzie teraz Sochaczow i Łowicz w łacińskim ięzyku. U Polaków *ascaules* znaczy dudarz albo

- dudę, albowiem ten naród Ascaulinów na dudach tylko grywać miał zwyczaj.
- XXIII. Anarthophratei z greckiego bezchlebni, albowiem ten naród mieszkał między Podlasianami a Wisłą, gdzie pola kamieniste są i piaszczyste.
- XXIV. Lubii gdzie teraz Lutomirsk miasteczko.
- XXV. Burgiones albo z niemiecka Burgundiones ludzie woieni gdzie teraz Lublin.
- XXVI. Borussy albo Curhones gdzie teraz Prussy.
- XXVII. Sudyni gdzie teraz Sudavia Pruskie Xięstwo od Sudawa Xiążęcia ich nazwane.
- XXVIII. Roxolani gdzie teraz Ruś czerwona.
- XXIX. Volini gdzie teraz Wołyń: albo też według Prokosza w Pomeranii gdzie Wolin miasteczko (2).

(2) Stanislaus Sarnicki z Ptolomeusza, Tacyta, Prokopiusza, Prokosza, Kagnimira i innych Historyków in Annalibus Poloniæ.

Pomienione Sarmackie narody po wojnach z Rzymianami i innemi narodami szczęśliwie odprawionych nazwane są *Slawi* albo *Slavini*, iakoby Sławni i chwalebni: dla czego też od nich swój początek mają owe z tych słów złożone imiona, Bog, Święty, miecz, władza, stan, sława, iakie imiona są: Bogusław iakoby Bogu sława; Świętosław iakoby Święta sława, Mieczysław iakoby mieczem sławy szukający; Władysław władza sławy; Wacław więcéy sławy z łacińskiego *Venceslaus*; Stanisław iakoby stań się sława *Prokosius L. I. Kagnimirus L. I. de Origine Polonorum* (3).

(3) *Cromerus L. I. de ortu et rebus gestis Polonorum Cap. 8.*

Toż potwierdza Dithmar wieku XI. Historyk pisząc o Bolesławie Chrobrym Królu Polskim, *L. IV. Hist. pag. 33. Boleslaus qui major laus non merito sed more antiquorum interpretatur iakoby rzekł « że Bolesław znaczy większą chwałę albo sławę. »*

Tych imion Słowiańskich ponieważ my Polacy do tego czasu zażywamy, znać że od Słowaków pochodzimy.

R O Z D Z I A Ł H.

*Początki, procedery i różne rewolucye
Królestwa Polskiego.*

Początki, tytuły albo imiona Królestwa Polskiego są te:

I. Sarmacya iest pierwsze imie Polski pochodzące, (nie od Assarmota albo

Drudzy u Kromera L. I. Cap. 13. bez imienia położeni piszą: « że *Slavi* albo *Slavini* od sławy; a Słowacy od słowa są nazwani; iakoby sławni dla tego że słowa dochowują. »

Według Woyciecha Krancjusza « Polacy rze-
czeni iakoby *verbosi* to iest wielomowni. » *Cromerus* L. 1. Cap. 13.

Ja idę za zdaniem tych wszystkich pomienio-
nych Autorów i twierdżę to: że pierwsi Polacy *Slavi* albo *Slavini*, nazwani od sławy któr-
réy się odważnie dobiiali. Prawda i to, że sta-
rodawni Polacy zwali się Słowacy od Słowa iakoby Słowni, bo we wszystkiém danego słowa
dochowywali, zkad do tego czasu mawiamy Sta-
ropolskie słowo *Verbum* Szlachcic. Prawda i to
a zwłaszcza tego wieku, że Polacy teraznieysi
słowacy to iest *verbosi* wielomowni, bo na Sey-
mach i Seymikach i przy codziennych konwer-
sacyach więcey gadaią niż robią.

Sarmaty Syna Histry albo Iektana wnuka Semowego, prawnuka Noego iako niektórzy rozumieją (4) « bo Sar-
« matowie starodawni, bardziéy woy-
« nami a niż naukami zabawieni by-
« waiąc, tylko co ledwie litery pism
» swoich znali dopieroż niewiele o Na-
« rodu swojego pisali dzieiach. » (*Prokosius L. I. fol. 4.*) ale to imie *Sarmatae*, pochodzi od Sarmata Syna Hellissy I, wnuka Jawanowego, który ponieważ w imieniu swoim znaczył męża iaszczurcze mającego oczy, iako i teraz ieszcze miarkować można z Tatarów, którzy z starodawnych pochodzą Szczytów, co z greckiego ięzyka znaczy *Sauros omma*, a toż pierwsi Grekowie zowiący się Jonami potomków iego Sauromatami nazwali (5).

(4) U Kromera L. I. de rebus Poloniae Cap. 7.

(5) Bo to iest rzecz pewna, że wszystkie narody i królestwa od pierwszych wodzów swoich imion, a nawet miasta, rzeki i góry, nazwiska wzięły.

II. Lechia drugie imie iest Polskiego Królestwa pochodzące od Lecha Oyca, i pierwszego Narodu naszego Monarchy któreń był Synem Helissy II, a wnukiem Sarmata: dla czego też Polaków Rusacy i Moskale Lachami nazywaią; Węgrzy zaś Lengel iakoby Lechel; a Słowacy Polachami, alias Polakami od Polaka wodza Sławnego. Prokosius L. I. Kagnimirus L. I. (6).

III. Polonia trzecie imie Polski, które według Prokosza, pochodzi od Pola-

Ciż sami Sarmatowie wiele wojen chwalebnie przeciwko Rzymianom, i innym odprawiwszy narodom, dla Sławy nazwani są *Slavi* albo *Slavini* iakobyto sławni, od których że nasza pochodzi Polska, więc słusznie się zowie Sarmacyą. Prokosius L. I. Kagnimirus L. I. Cromerus de ortu et rebus gestis Polonorum L. I. Cap. 8.

Trzeba zaś wiedzieć, że Sarmacya iest dwoiaka, pierwsza Europeyska do której my Polacy należemy, a druga Azyatycka w której są Tatarzy iako się w pierwszym pokazało Rozdziale.

(6) Cromerus L. I. de ortu et rebus gestis Polonorum Cap. 13. et 15.

Stanislaus Orichovius Annalium L. I. ab initio.

ka króla, który od imienia swego zamek na pograniczu Pomorskiem Polan nazwany wystawił (7).

(7) Według zaś komentatora Historji Kadłubka Polskiego dzieiopisa i Boguśała Poznańskiego Biskupa pochodzić miałyby a Polo arctico, to jest od nieba na północy. Na dowód tego przywodzi on stary Hymn o S. Stanisławie w tych wierszach:

Ut res gesta protestatur
Verax nomine eloquatur
a Polo Polonia.

Toż potwierdza Stanislaus Socolovius Kanonik Krakowski owemi wierszami położonemi w Brewiarzu Rzymskim na końcu SS. Patronów Królestwa Polskiego:

Ne dubites limen Cœli tibi terra Polona
Atque piis natis posse patere tuis!
Et tot cœlestes divos quos ipsa tulisti,
Vel quorum felix ossa beata tenes.
Hos imitare duces! Sacros venerare Patronos!
Haud procul a summo terra Polona Polo.

Dał zaś to imię na ten czas Lechitom Karol W. Rzymski Cesarz gdy mu iako świadczy pómieniony komentator (*), po wybawioney

(*) *Nieznayduie się to w komentarzu Edycyi Dobromińskiéy, ani w żadnym z kilku znanych mi Rękopismów.*
(przyp: Wyd.)

z niewoli Saracenów Hiszpanii, i Włoskiej ziemi z rąk Longobardów po powrocie do Niemieckiego Państwa, przy stole zwycięstwa winszowali. (Taż się też: zowie Hispania Hesperya *ab Hespero* to iest od wieczornej gwiazdy: aleć podobniejsza rzecz iest że od króla który się nazywał Hesperus, którego *in serie* hiszpańskich Królów można widzieć. Był zaś dwónasty od początku Królestwa po Tubalu: i panować zaczął Roku świata 2314, umarł 2325. po lat panowania iedenastu. *Joannis Hubners kurze Fragen pag. 11.*) *Christophorus Varsevicius de origine gentis et nominis Poloni pag. 58.*

Według innych Polska ma imie od *Pola*, miasta Kolchidzkiego z którego iako oni mniemają, Lech wielki wyszedł. *Stanislaus. Sarnicki L. II. Annalium Polonorum pag. 22.*

Według niektórych «Polacy nazwani iakoby Polachy, to iest potomkowie Lecha po Lechu zostaiący.» *Kromer de ortu et rebus gestis Polonorum L. 1. Cap. 13. et 15. Stanislaus Orichovius L. 1. Annalium ad initium.*

Ale to iest obłądliwe rozumienie, ponieważ inny był Lech a inszy Polak albo Polach, który daleko późniéy tym panował narodom. *Prokosius L. 1.*

Według innych «Polska rzeczona od nazwiska Polizna miasteczka Słowiańskiego z którego, iak